

Nytt informationsuppdrag till Etikprövningsmyndigheten ska bidra till säkrare forskning

Den 1 januari 2020 skärptes etikprövningslagen. Lagändringen har inneburit en ökad tillsyn och en skärpt straffskala för de forskare som avsiktligt väljer att inte följa lagen. Förändringarna har lett till debatt och en viss oro inom forskarsamhället. Oron speglar även varierande kunskaper om forskningsetisk prövning i forskarsamhället. Därför har nu Etikprövningsmyndigheten fått i uppdrag av regeringen att göra informationsinsatser för att stärka kunskapen hos forskare och forskningshuvudmän om regelverket för etikprövning.

2020 trädde förändringar av etikprövningslagen i kraft. Lagändringarna har lett till debatt och skapat en oro inom forskarsamhället, där vissa menar att det sker en alltför hård granskning och att etikprövning kanske inte alltid är nödvändigt. Men det är just genom den skärpta tillsynen man ser hur viktigt det är.

– Överklagandenämnden har uppmärksammat brister i efterlevnaden av etikprövningslagen. Före 2020 förekom i praktiken ingen organiserad tillsyn. Överklagandenämnden har därefter ökat tillsynen. Det är därför inte konstigt att det nu uppstått en viss oro. Samtidigt har Överklagandenämndens ökade tillsyn medfört att brister som kan åtgärdas har synliggjorts. Det finns därför nu förutsättningar för Etikprövningsmyndigheten, som tar emot ansökningarna, att rätta till kunskapsbristerna så att liknande agerande undviks i framtiden, säger Johan Modin, direktör och chef för Etikprövningsmyndigheten.

Etikprövningsmyndighetens uppdrag att göra stöd- och informationsinsatser för att öka kunskapen om regelverket för etikprövning

Två år efter att lagändringarna trädde i kraft har Etikprövningsmyndigheten fått i uppdrag av regeringen att göra stöd- och informationsinsatser till forskarsamhället för att öka kunskapen om regelverket för etikprövning.

– Målsättningen med det nya regeringsuppdraget till Etikprövningsmyndigheten är att vi ska genomföra fler informationsinsatser och därmed underlätta det arbete som många forskningshuvudmän och forskare nu behöver göra för att kunna leva upp till de krav på etikprövning som gällt sedan etikprövningslagens tillkomst 2004. Nu under årets sista kvartal fokuserar vi helhjärtat på kommunikation. Vi kommer dels att löpande utöka informationen i våra befintliga kanaler, dels upprätta en plan för vilken information vi behöver och hur vi når ut med den på ett hållbart och tillgängligt sätt, säger Johan Modin.

Etikprövning skapar säkrare forskning och stärker förtroendet för forskning

Genom etikprövning säkerställs att varje enskilt forskningsprojekt sker med respekt för människovärdet. Grundstenen för all forskning är att den har allmänhetens förtroende. Om

etiska frågor på ett tydligare sätt blir en del av såväl planering som utförande av en forskningsstudie leder det till säkrare forskning. Det leder också till att vi kan utföra mer forskning eftersom förtroendet för forskningen i Sverige ökar. I förlängningen skapar det även förutsättningar för mer högkvalitativ forskning.

Etikprövningsmyndigheten menar att den skärpta lagens syfte inte är att straffa enskilda forskare eller att styra forskningen. Snarare att den ska hjälpa forskningshuvudmännen, dvs. universiteten, sjukhusen, regionerna och de privata läkemedelsbolagen, så att de kan ge rätt stöd till forskarna från början.

– Varje forskningshuvudman behöver skapa en infrastruktur som vägleder och stöttar forskarna, säger Johan Modin.

En del forskare har kommit i kläm när de följt huvudmännens rekommendationer och inte sökt etikprövning trots att det varit nödvändigt. Det har lett till att forskningen inte kan användas.

– Om vi kan stärka kunskapen kring behovet av etikprövning och skapa insikter här, kan vi hjälpa både forskare och forskningshuvudmännen. På så sätt kan vi visa vilket värde etikprövning av hög kvalitet har för forskningen och samhället i stort, säger Johan Modin.

Forskningshuvudmännen måste ta större ansvar

Det finns en avgörande förutsättning för att Etikprövningsmyndighetens förhoppningar om säkrare forskning och ökat förtroende för forskningen ska infrias.

– Forskningshuvudmännen behöver ta ett organisatoriskt ansvar och vidta åtgärder inom den egna verksamheten. De behöver ha goda rutiner för information, uppföljning och kontroll gällande frågor om etikprövning i den forskning de är ansvariga för och se till att de som arbetar med forskning får nödvändig utbildning i etikprövning och vad lagen säger. Vi hoppas att det nya regeringsuppdraget som Etikprövningsmyndigheten nu fått innebär att vi ska kunna hjälpa till i det arbetet, avslutar Johan Modin.

Kontakt:

Johan Modin, direktör och chef för Etikprövningsmyndigheten

010-475 08 01

johan.modin@etikprovning.se

www.etikprovning.se

Fotnot: Etikprövningsmyndigheten prövar forskningsetiska ansökningar från forskare. Överklagandenämnden för etikprövning är den instans som forskare kan vända sig till om de är missnöjda med deras beslut. Överklagandenämnden har också ett tillsynsansvar för att kontrollera att forskning inte sker utan etikgodkännande och att forskarna håller sig till de villkor som satts upp i godkännandet.